

zou dit gaan lijken op de tijden, dat er van gevoelloosmaken in het geheel nog geen sprake was. Zoiets is *natuurlijk* ongewenscht.

Waar mijn opstelletje over ging, is dit:

1°. de bezwaren voor narcose gelden evengoed voor het kind als voor volwassenen;

2°. men mag a priori geen leeftijdsgrenzen stellen, waaronder plaatselijke gevoelloosmaking niet toe te passen is, omdat het toepassen daarvan onder die verschillende leeftijdsgrenzen zoo meevalt.

Bij iederen patiënt (dus ook bij het kind) behoort de operateur echter zorgvuldig te overwegen, waarmede hij het minst schaden zal: met de algemeene bedwelming of met de plaatselijke gevoelloosmaking. Zeker is het de vraag, of klinieken, die 94 pCt. van hun operaties onder plaatselijke verdooving verrichten, daarmee goed doen. Eischt men niet te veel van een patiënt, als men, vóórdat de eigenlijke operatie begint, 20 minuten tot een half uur moet inspuiten, ook al is daarna de gevoelloosheid volmaakt? Toch hebben ook deze samengestelde methoden hun volle bestaansrecht mits men ze bewaart voor hen, bij wie een algemeene bedwelming tegenaangewezen is. En zeker zullen wij met de psyche van het normale kind voorzichtiger dienen om te springen dan met die van normale volwassenen; maar ook zijn weer niet alle kinderen van één leeftijd op gelijke lijn te stellen.

Operaties aan hoofd en gelaat stellen blijkbaar een te grooten eisch aan het kind; QUANT haalt daarvan een voorbeeld aan. Hetzelfde gezwel, dat op den rug volstrekt geen bezwaar oplevert voor verwijdering onder plaatselijke verdooving, zal op neus of mond even volstrekt binnen de grenzen der narcose vallen. Maar men stelt zeker geen te groote eischen aan het kind van 4 jaar, dat, als eenige schrik en pijnreactie bij de herniotomia umbilicalis, zich uit met: „d'r steekt een vliegje”, terwijl de geheele operatie wordt doorgebracht met kijken in een prentenboek en praten met de verpleegster; evenmin is die eisch te groot bij de patiëntjes, ook jonger dan 4 jaar, die tijdens den ingreep in slaap vallen!

Van blijvende gevolgen op de psyche kan ik slechts een paar voorbeelden noemen: een meisje van 7 jaar wordt geholpen voor een linkszijdige liesbreuk en wil een half jaartje later gaarne voor een rechtszijdige worden geholpen. Het jongetje, dat ik reeds noemde in mijn opstelletje, bij wien DUQUESNE's operatie, een vrij langdurige plastiek, eerst werd verricht?

De moeilijkheid ligt in de tusschengevallen, die minder duidelijk zijn, en zoo zal ieder chirurg zijn eigen grenzen telkens stellen. Geen der opereerenden in de Leidsche kliniek meende echter in de gepubliceerde gevallen te ver te zijn gegaan en werkelijk werden enkele onder plaatselijke verdooving begonnen operaties onder narcose voortgezet, welke opgenoemd staan onder de narcose-gevallen. Nu en dan zal zeker wel eens weer een herniotomie onder narcose moeten geschieden bij kinderen.

In dit verband lijkt mij o. a. de mogelijkheid, kinderen met empyema thoracis, waar narcose zoo sterk tegenaangewezen is, op elken leeftijd onder plaatselijke gevoelloosmaking te opereeren, een feitelijke winst.

Leiden, 21 December 1916.

E. H. LA CHAPELLE.

OVER WIJKVERPLEGING.

Met collega BRENKMAN ben ik het volkomen eens, dat de tractementen der meeste wijkverpleegsters nog te laag zijn; vooral als zij zich behoorlijk voor den ouden dag willen verzekeren, is een tractement van f.1000.— zeker niet te hoog.

De middelen ter verbetering, die hij aangeeft, kan ik echter niet bewonderen.

Wanneer bijv. de dokter zelf de verpleegster aanstelde en bezoldigde, zou de patiënt, wanneer hij van dokter verwisselt, wat nog al eens voorkomt, ook van zuster willen veranderen, of, dikwijls, geen zusterhulp meer kunnen bekomen; bovendien wordt daardoor de positie van de zuster veel onaangenamer. Slaat de dokter de kosten der zuster over de patiënten om, dan missen wij weer het voordeel, de menschen goedkooper te kunnen helpen, dan nu dikwijls mogelijk is; ditzelfde bezwaar geldt voor „vrij” zich vestigen der wijkverpleegsters.

De beste oplossing is m.i. verhoogen der contributies, waartoe men de menschen met eenige moeite wel kan krijgen; verder make men in het reglement een bepaling, die voorschrijft, dat menschen, die niet of onvoldoende bijdragen, een zeker bedrag per visite moeten betalen; deze regeling zal meestal wel voorbehoedend werken.

Oosterend bij Sneek, 22 December 1916.

P. DE VRIES JZN.

BRIEFWISSELING.

BERICHT AAN DE INTEEKENAARS.

Als vervolg van hetgeen in het hoofdartikel in het vorige nummer reeds is medegedeeld, wordt er hier nog eens aan herinnerd, dat de inteekeprijis op het *Nederlandsch Tijdschrift voor Geneeskunde* met ingang van 1 Januari 1917 verhoogd wordt met f 2.50 per jaargang. De prijs wordt dus f 13.— voor niet-leden der Maatschappij. In overleg met het hoofdbestuur onzer Maatschappij blijft de korting van f 2.— voor Maatschappij-leden, mits zij het *Tijdschrift* rechtstreeks van den uitgever betrekken, gehandhaafd, zoodat deze dus f 11.— zullen te betalen hebben. De bij ons blad reeds sinds lange jaren bestaande gewoonte, dat bij vooruitbetaling vóór 15 Februari van het loopende jaar, een korting op den inteekeprijis van f 0.50 wordt toegestaan, blijft ook thans van kracht; de leden der Maatschappij, die ons blad rechtstreeks van den uitgever betrekken, dus zonder tusschenkomst van een boekhandelaar, betalen dan derhalve f 10.50, de niet-leden f 12.50. **Men denke er echter aan, die vooruitbetalingen van nu af aan niet meer aan het adres der redactie, maar rechtstreeks aan den nieuwen uitgever De Erven F. Bohn te Haarlem te zenden.** Deze firma is met den aanvang van den 61sten jaargang belast met de geheele administratie, ook wat het innen der inteekegelden aangaat. Men gelieve derhalve ook alle mededeelingen omtrent wijziging in abonnementen, wijziging in adressen, in het algemeen alle mededeelingen de administratie, de verzending of advertenties betreffende met den nieuwen jaargang niet meer aan dr. P. MUNTENDAM of aan de firma F. VAN ROSSEN te richten, maar uitsluitend aan de Erven F. BOHN te Haarlem.

Daarentegen behoort alles wat de redactie en het redactioneële gedeelte raakt evenals voorheen aan het adres der redactie Jan Luijkenstraat 31, Amsterdam, te worden gezonden.